

Opiskeluhuollon palvelukuvaus, ml. saamen kielen ja kulttuurin mukaiset palvelut

Palvelukuvauksella tehdään näkyväksi keskeiset tehtävät opiskeluhuollossa, huomioiden saamenkieliset ja – kulttuurinmukaiset palvelut.

Kuvaus opiskeluhuollon palvelukokonaisuudesta ammattilaisille. **Päivittyvä.**

- Tukee palveluiden yhtenäistämistä ja kehittämistä Lapin hyvinvointialueella
- Toimii ammattilaisten työn tukena ja työkaluna perehdytyksessä
- Viestii muille toimijoille opiskeluhuollon keskeiset tehtävät

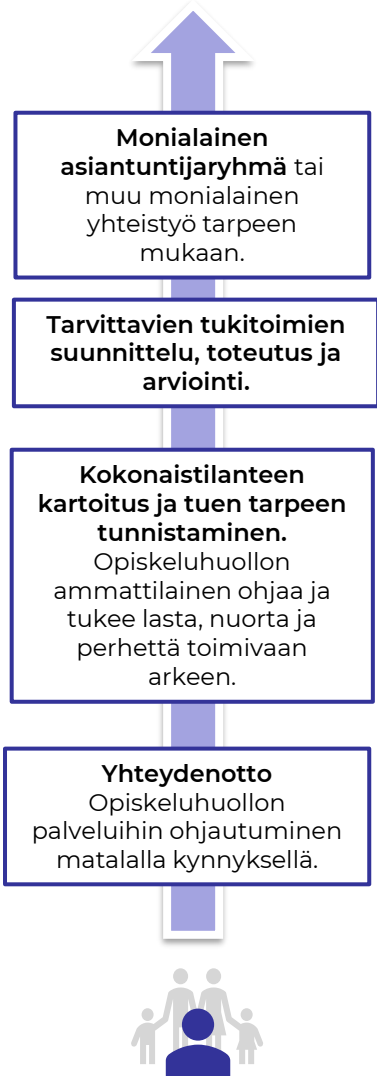
Opiskeluhuollon **matalan kynnyksen** mielenterveyspalveluiden kuvaus, ml. **Saamen kielen ja kulttuurin mukaiset palvelut**

Psykologille ja kuraattorille
Henkilökohtaiseen keskusteluun pääsyn määrääjat
7pv
Kiireellinen samana tai seuraavana päivänä (OHL 15 §)

Terveydenhoitaja
Pääsy tarvittaessa myös ilman ajanvarausta. (OHL 17 §)

Koulun tai oppilaitoksen työntekijällä on velvollisuus ohjata opiskeluhuollon palveluiden piiriin. (OHL 16 §)

Alaikäinen voi laissa määritellyin edellytyksin kieltää huoltajaansa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhuollon tietoja huoltajalleen. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja. (OHL 18 §)

Koulun ja oppilaitoksen oppimisen tuki ja yhteistyö

Saamenkielisen asiakkaan ohjaaminen palveluissa

Monialainen yhteistyö

Perhekeskus, kunnan toimijat, järjestöt

Mielen hyvinvoinnin tukeminen opiskeluhuollossa

Hoidon porrastus, psykososiaaliset menetelmät opiskeluhuollossa, terapiatakuu

Opiskeluhuollon palvelut
Ehkäisevää ja tukea antavaa

Kuraattori Psykologi Terveydenhoitaja Koulu-lääkäri

- **Lähipalveluna** esikouluikäisistä toisen asteen opiskelijoihin
- Perustehtävä edistää, seurata ja tukea hyvinvointia, terveyttä ja oppimista. **Varhainen tuki.**
- Kokonaistilanteen kartoitus ja **tuen tarpeen tunnistaminen**
- Tarvittavien tukitoimien suunnittelu, toteutus ja arviointi.
- Yksilökohtainen työ: mm. koulunkäynnin ja opiskelun tuki, tukikeskustelut, toimivan arjen tuki, monialainen yhteistyö, ohjattu omahoito ja muut menetelmät.

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Sote-palvelut

Erityistason palvelut

Lapsiperheiden sote-palvelut mm. Terveydenhuolto, Perhe- ja kasvatuseuvonta, Perhesosiaalityö

- Neuvola
- Opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattori-palvelut
- Koulu- ja opiskelu-terveydenhuolto huolto

Palvelukuvauksen sisältö

[Opiskeluhuollon perustehtävä](#)

[Yhteisöllinen opiskeluhoito](#)

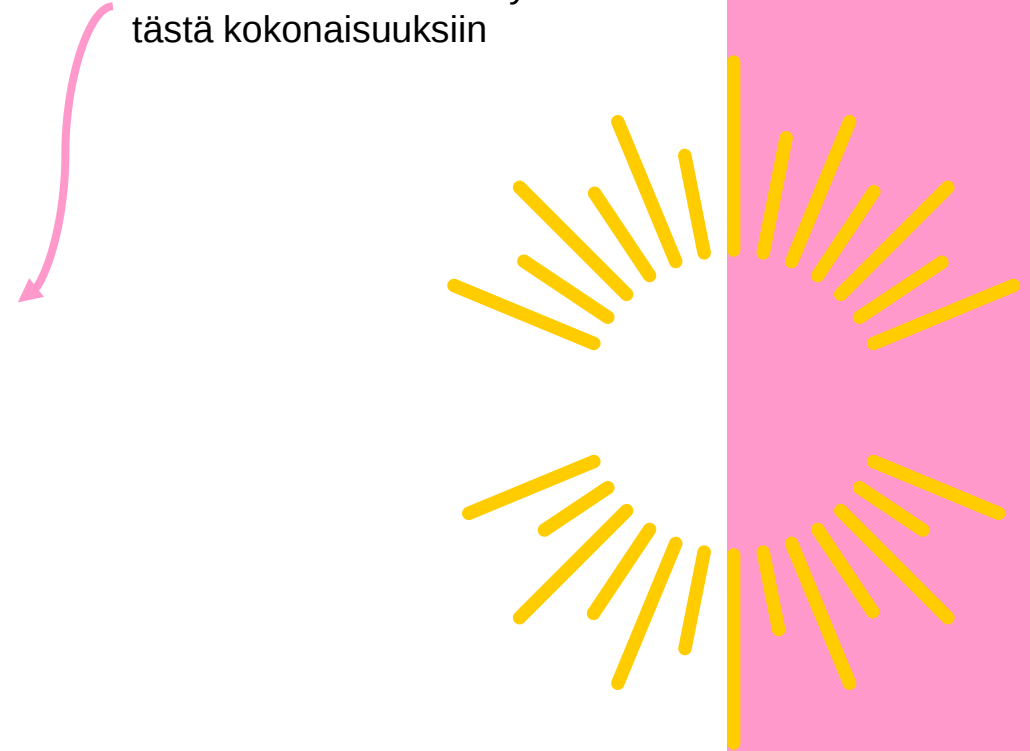
[Opiskeluhuollon ehkäisevä ja varhainen tuki](#)

[Monialainen yhteistyö opiskeluhoollon palveluissa](#)

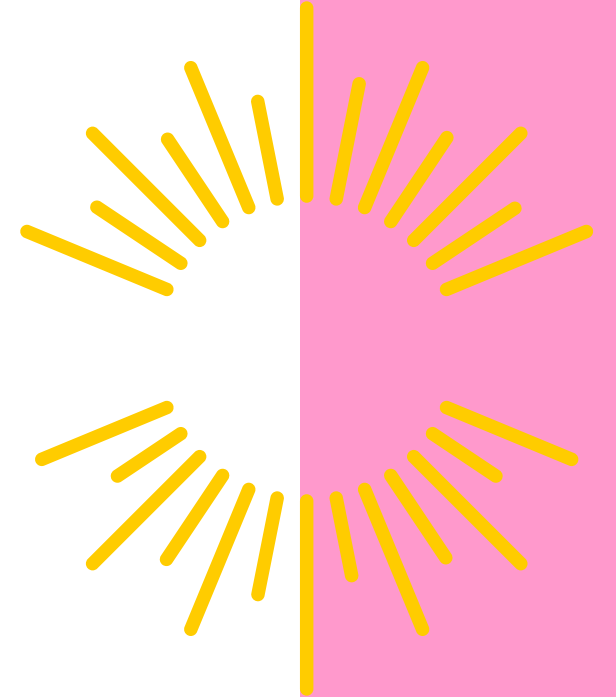
[Mielenterveyden edistäminen kouluissa ja oppilaitoksissa](#)

[Saamenkieliset ja -kulttuurinmukaiset palvelut](#)

Selaa tiedostoa tai siirry
tästä kokonaisuuksiin

Opiskeluhuollon perustehtävä

Lakisääteiset opiskeluhuollon suunnitelmat ja -ryhmät

Suunnitelmat

- Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma (OHL 13 §)
- Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma (OHL 13a §)

Opiskeluhoitoryhmät (OHL 14 §)

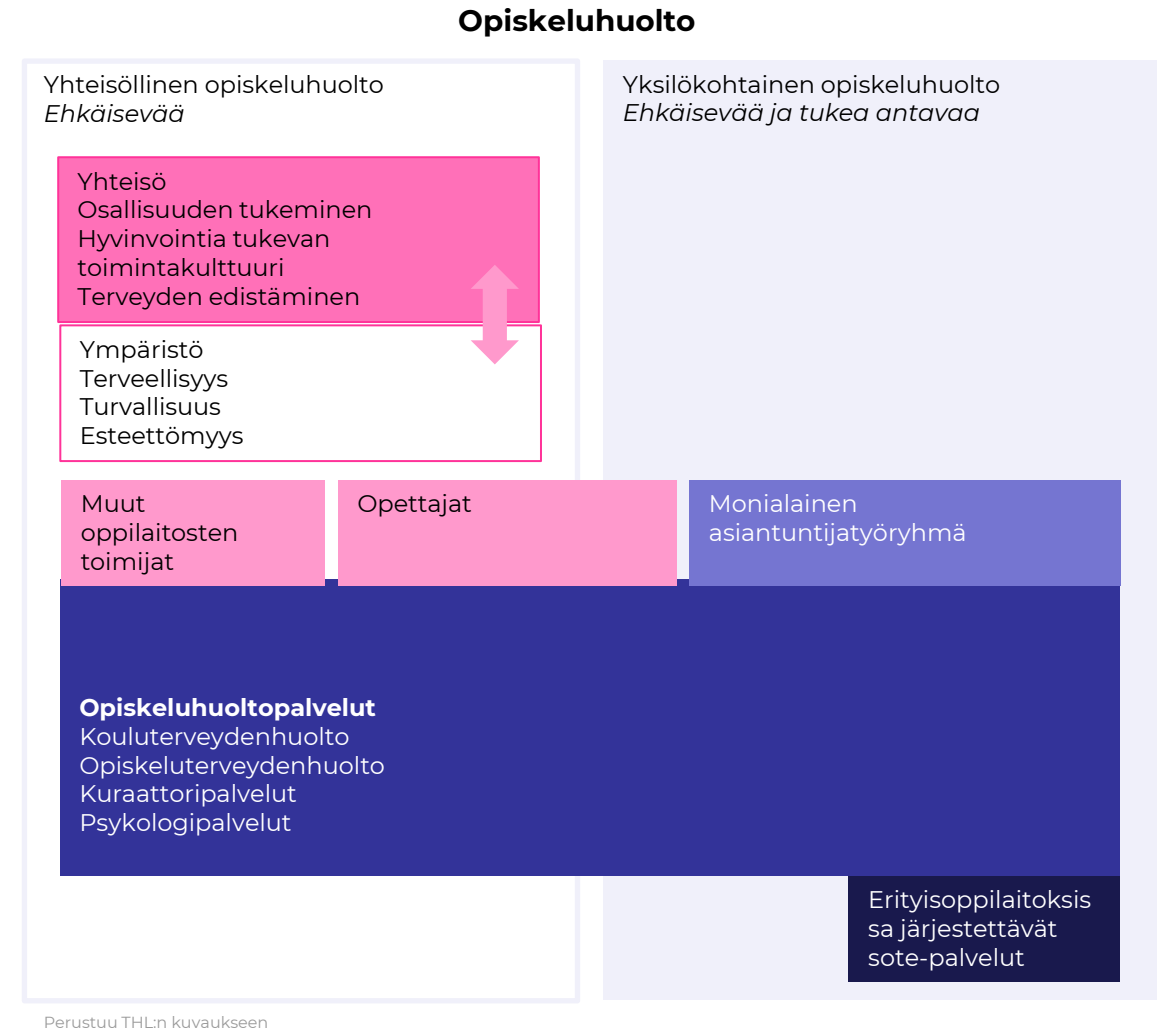
- Koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa **monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä**
- Oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa **monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä**
- Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä (OHL 14a §)
- **Hyvinvointialue** vastaa opiskeluhoitopalvelujen eli koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestämisestä.
- Hyvinvointialue muodostaa alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän yhteistyöelimeksi alueensa kuntien ja muiden

opetuksen ja koulutuksen järjestäjien kanssa.

- **Koulutuksen järjestäjä** vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulutuksen järjestäjäkohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Laaditaan yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhoitopalvelujen, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä huoltajien kanssa. [Opiskeluhoitopalvelujen järjestäminen - THL](#)

Opiskeluhuollon kokonaisuus

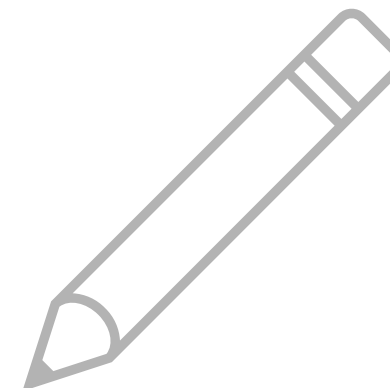
Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon (OHL 3 §)

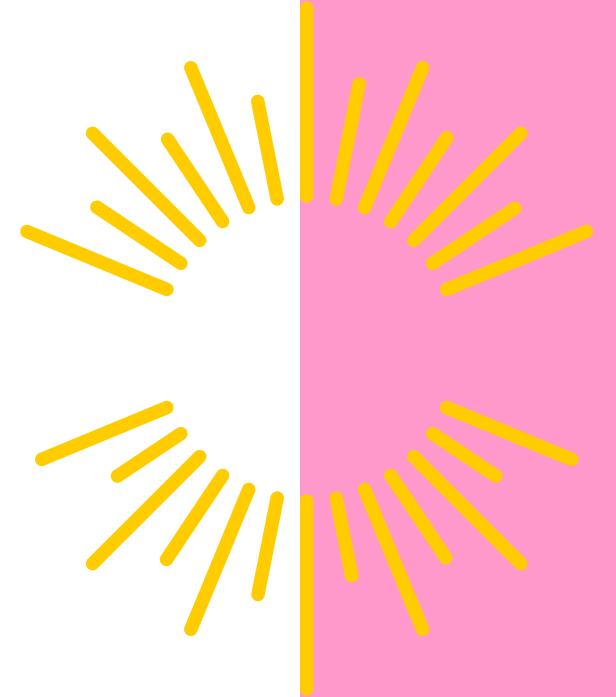
Perustehtävä: Ehkäisevää ja tukea antavaa

- Opiskeluhuollon palvelut ovat ensi **sijaisesti ennaltaehkäiseviä matalan kynnyksen tukea antavia palveluita**, jotka toteutuvat **lähipalveluna** kouluissa ja oppilaitoksissa.
- Opiskeluhuollon palvelut ovat tarkoitettu **esikouluikäisistä toisen asteen opiskelijoihin**.
- Opiskeluhuollon ammattilaiset edustavat koulu- ja oppilaitoksissa **sotepalveluiden asiantuntijuutta**.
- Opiskeluhuollon perustehtävänä on edistää ja seurata oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja oppimisen edellytyksiä sekä vahvistaa osallisuutta ja yhteisön toimintaa.
- Opiskeluhoitopalveluiden ydintavoite on tukea oppilaiden/opiskelijoiden koulunkäynnin/opiskelun, oppisen ja hyvinvoinnin edistymistä, sekä edistää koko

koulu- ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta.

Yhteisöllinen opiskeluholto

Yhteisöllinen työ koulu- ja oppilaitoksissa

- Yhteisöllinen työ **kuuluu kaikille esiopetuksessa, kouluilla ja oppilaitoksissa työskenteleville**.
Opiskeluhuollon ammattilaiset tekevät yhteistyötä oppilaitoksen johdon ja henkilökunnan kanssa oppilaitoksen käytänteiden ja toimintakulttuurin kehittämiseksi kohti oppimista ja hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä.
- Yhteiset tavoitteet koulutuksen järjestäjien ja opiskeluhuollon toimijoiden välillä tukevat vaikuttavaa yhteisöllistä työtä. Tätä tukee selkeä tavoitteen, toiminnan, arvioinnin ja seurannan määrittely.
- Työhön kuuluu ennaltaehkäisevä työ ja toimintakulttuurin vahvistaminen niin, että vaikeudet huomataan ajoissa ja niihin löydetään ratkaisuja. Opiskeluhuollon ammattilaiset osallistuvat myös säännöllisiin koulu- ja oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden arviointiin ja seurantaan.
- Yhteisöllisessä työssä Lapin hyvinvointialueen opiskeluhuollon ammattilaiset näkevät tavoitteena sen, että oppilaat ja opiskelijat tuntevat itsensä hyväksytyksi ja kuuluvansa joukkoon, kokevat olevansa osa turvallista yhteisöä, jossa voi vaikuttaa, tulla nähdyksi ja kuulluksi. Oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien osallistaminen yhteisöllisen työn suunnitteluun nähdään keskeisenä.

Ensisijassa yhteisöllistä!

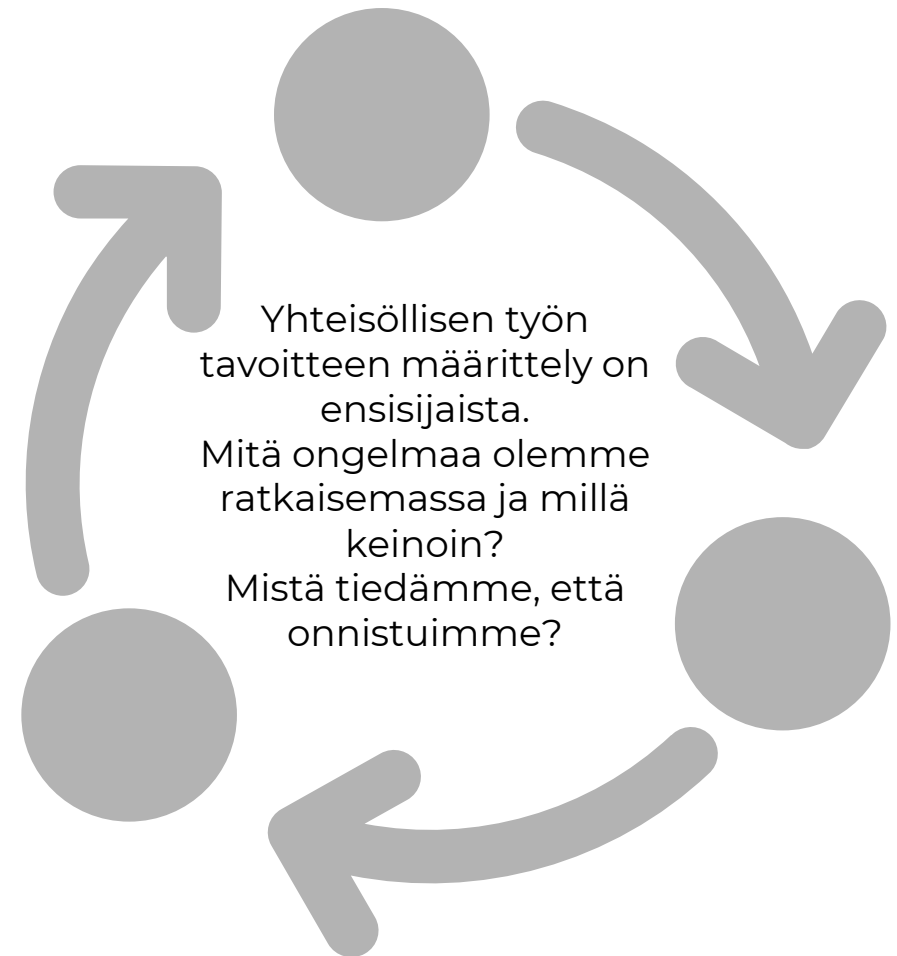
Yhteisöllinen työ ei ole irrallinen osa, vaan se on punainen lanka, joka kulkee läpi toimintakulttuurin. Yhteisöllisen työn kautta voidaan vaikuttaa laajasti – ei vain silloin kun ongelmia ilmenee, vaan erityisesti silloin, kun niitä voidaan ehkäistä yhdessä.

Mitä yhteisöllisellä työllä tavoitellaan?

- Lakisääteistä, ensisijaista
 - Terveellisyyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia edistävän oppilaitoksen toimintakulttuurin hyödyt koskettavat laajaa joukkoa, jolloin voidaan ehkäistä yksilökohtaisten ongelmien syntyä ja kasaantumista.
 - Onnistuessaan vähentää yksilökohtaisen tuen tarvetta ja opiskeluhuollon yksilökohtaiset palvelut kohdistuvat niitä tarvitseville.
 - Vahvistaa hyvinvointipuskuria
- THL_Ohjaus_2019_010_Toisella_asteella_toimien
- Opiskeluhuollon ammattilainen osallistuu koulun hyvinvointia edistävien rakenteiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin yhteistyössä oppilaitoksen opiskeluhuollosta vastaavien tahojen kanssa.
 - Opiskeluhuollon ammattilainen tuo yhteisölliseen työhön sote-osaamista esimerkiksi ryhmäytymisen, tunnetaitojen tukemisen, psyykkisen hyvinvoinnin ja sosiaalisten suhteiden näkökulmasta, huomioiden terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisen.

Polku yhteisöllisen työn määrittelyyn, toteuttamiseen ja arviointiin

VINKKI! Oppilaitoksen/koulun johdon ja henkilökunnan/ opiskeluhuollosta vastaavien tahojen kanssa määritellään yhteinen tavoite, tunnistetaan esteet ja valitaan toiminta tavoitteen saavuttamiseksi. Arvioidaan ja seurataan muutosta, johon yhteisöllisellä työllä halutaan vaikuttaa. Oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa **monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä**

Yhteisöllinen työn muotoja 1/7

Koulu/oppilaitoksissa tehtävä yhteisöllinen työ

- Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän toiminta
- Kouluterveyskyselyn läpikäymiseen ja jatkotoimenpiteiden suunnitteluun osallistuminen
- Lakisääteisten suunnitelmien päivittäminen
- Työryhmiin ja toimintamallien suunnitteluun osallistuminen
- Yhteistyö opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa
- Osallistuminen yksikön kokouksiin, veso-päivään tms.
- Osallistuminen yksikön juhlaan/tapahtumaan
- Kriisityö
- Yhteistyö yksikön toimintakulttuurin edistämiseksi
- Infot, esittelyt, opastukset, muu asiantuntijuuden jakaminen yms. toimintakulttuurin edistämiseksi
- Osallistuminen yhteisöllisen työn tiedottamiseen, viestintään, materiaalin tuottamiseen
- Muu toiminta

Yhteisöllisen työn muotoja 2/7

Yhteisöllinen työ kodin ja koulun välillä

- Ohjaus ja neuvonta
- Siirtymä-/nivelpaiheiden yhteisöllinen työskentely (sisältyy seuraavat: tapahtumat, tutustumispäivät, infot yms.)
- Koulun ja kodin yhteistyö (sisältyy seuraavat: tapahtumat, infot, kodin ja koulunpäivä, vanhempainillat)
- Osallistuminen yhteisöllisen työn tiedottamiseen, viestintään, materiaalin tuottamiseen
- Muu toiminta

Yhteisöllisen työn muotoja 3/7

Yhteisöllinen työ oppilas-/opiskelijaryhmien kanssa

- Ohjaus ja neuvonta
- Luokkien(oppilaat)/ryhmien(opiskelijat) kanssa tehtävä työskentely
- Ryhmäytyksiin osallistuminen
- Oman työn esittely yksiköissä
- Osallistuminen yhteisöllisen työn tiedottamiseen, viestintään, materiaalin tuottamiseen
- Oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuuden tukeminen (esim. yhteistyö oppilaskunnan/tukioppilaiden yms. kanssa)

Yhteisöllisen työn muotoja 4/7

Yhteisöllinen työ siirtymä/nivelvaiheessa

- Siirtymä esikoulusta alakouluun
 - (sisältyy seuraavat: siirtymien tuki, ryhmätykset, tapahtumat, tutustumispäivät, infot yms.)
- Siirtymä alakoulusta yläkouluun
 - (sisältyy seuraavat: siirtymien tuki, ryhmätykset, tapahtumat, tutustumispäivät, infot yms.)
- Siirtymä yläkoulusta toiselle asteelle
 - (sisältyy seuraavat: siirtymien tuki, ryhmätykset, tapahtumat, tutustumispäivät, infot yms.)
- Yhteistyö toimintakulttuurin edistämiseksi esim. yksikön henkilökunta/muut sidosryhmät (infot, opastukset, muu asiantuntijuuden jakaminen/konsultaatio yms.)
- Osallistuminen yhteisöllisen työn tiedottamiseen, viestintään, materiaalin tuottamiseen
- Muu toiminta

Yhteisöllisen työn muotoja 5/7

Yhteisöllinen työ esikoulussa

- Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän toiminta
- Lakisääteisten suunnitelmien päivittäminen
- Työryhmiin ja toimintamallien suunnitteluun osallistuminen
- Yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa
- Osallistuminen yksikön henkilöstön kokouksiin tms.
- Osallistuminen yksikön juhlaan/tapahtumaan
- Yhteistyö yksikön toimintakulttuurin edistämiseksi esim. varhaiskasvatuksessa henkilökunta/muut sidosryhmät (infot, opastukset, vesoihin osallistuminen, muu asiantuntijuuden jakaminen yms.)
- Osallistuminen yhteisöllisen työn tiedottamiseen, viestintään, materiaalin tuottamiseen
- Kriisityö
- Muu toiminta

Yhteisöllisen työn muotoja 6/7

Koulun/ oppilaitosten ulkopuolinen yhteisöllinen työ

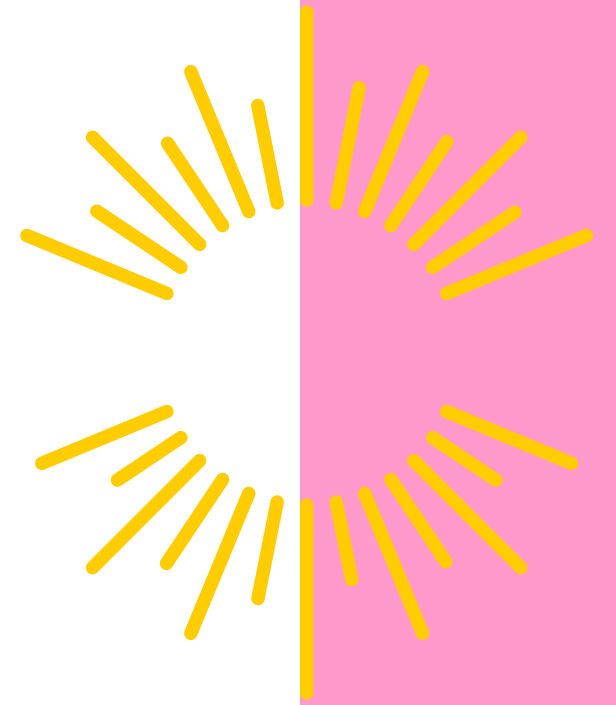
- Yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa
- Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa
- Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa
- Osallistuminen tapahtumaan yms.
- Työryhmiin ja toimintamallien suunnitteluun osallistuminen
- Oman oppilaitoksen ulkopuolinen kriisityö
- Oman työn esittely oppilaitoksen ulkopuolella
- Osallistuminen yhteisöllisen työn tiedottamiseen, viestintään, materiaalin tuottamiseen
- Muu toiminta

Yhteisöllisen työn muotoja 7/7

Koulun/oppilaitoksen/muun yhteistyötahon toimintakulttuurin tms. edistämiseen liittyvä valmistelu- ja suunnittelutyö

- Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän toiminnan valmistelu- ja suunnittelu
- Esikoulun yhteisöllisen työn valmistelu- ja suunnittelu
- Työryhmätyöskentelyn valmistelu- ja suunnittelu
- Tapahtumien yms. valmistelu- ja suunnittelu
- Luokissa/ryhmissä tehtävän yhteisöllisen työn valmistelu- ja suunnittelu
- Siirtymiin liittyvän tuen valmistelu- ja suunnittelu
- Yhteistyön huoltajien kanssa valmistelu- ja suunnittelu
- Kriisityön suunnittelu
- Tiedottamiseen ja viestintään, materiaalin valmistukseen liittyvä valmistelu- ja suunnittelu

Opiskeluhuollon ehkäisevä ja varhainen tuki

Koulu- ja oppilaitokset opiskeluhuollon ammattilaisten toimintaympäristönä

- Kouluympäristössä tehtävä opiskeluhoitotyö tapahtuu lapsen ja nuoren omassa arjessa, yhteistyössä kouluyhteisön ja perheiden kanssa.
- **Yhteisöllinen työn** avulla luodaan toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta ja turvallista opiskeluympäristöä.
- **Yksilökohtainen työ** mahdollistaa ennaltaehkäisevän, varhaisen matalan kynnyksen tuen.

Yhteisöllinen työ kuuluu kaikille oppilaitoksessa toimiville.

Koulun tai oppilaitoksen työntekijällä on velvollisuus ohjata opiskeluhoollon palveluiden piiriin.

Koulunkäynnin ja opiskelun tuki. Selvitetään yhteistyössä esim. keskittymis- ja oppimisvaikeuksia.

Yhteistyö mahdollistaa varhaisen tuen

Kun koulun toimijat, opiskeluhoollon ammattilaiset ja vanhemmat tekevät tiivistä yhteistyötä, huoli havaitaan ja voidaan reagoida nopeasti.

Monipuoliset tukimuodot vastaavat erilaisiin tarpeisiin

Kouluissa ja oppilaitoksissa on tarjolla koulun toimijoiden antamaa tukea sekä opiskeluhoollon ammattilaisten antamaa tukea. Tämä tekee tuesta joustavaa ja saavutettavaa; apua on saatavilla lapsen ja nuoren arkiympäristössä tiiviissä yhteistyössä perheen kanssa.

Oppilaan turvallisuuden tunne ja kouluviihtyvyys paranevat

Yhteisöllinen opiskeluhoito on ennaltaehkäisevää työtä, jolla edistetään koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallista ilmapiiriä. Tämä tukee oppimista ja vähentää syrjäytymisen riskiä.

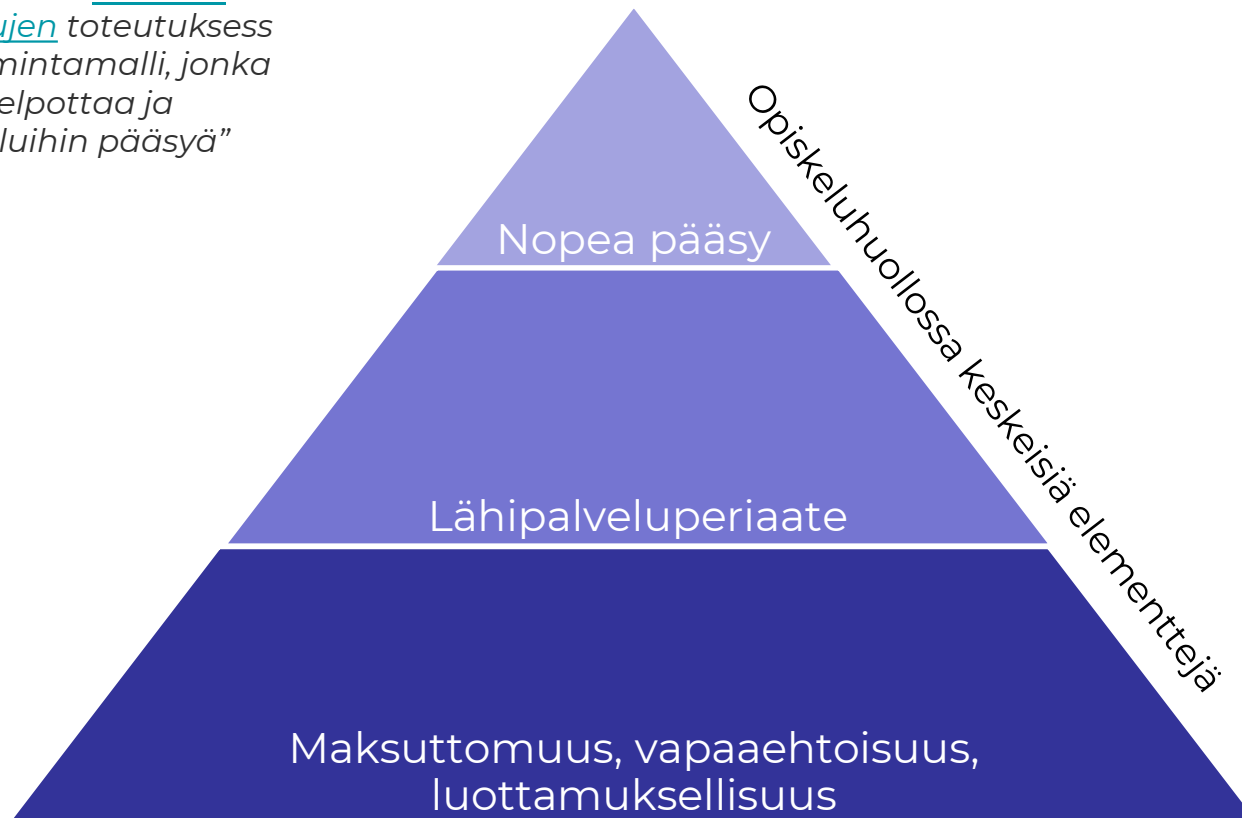
Tuki arjen sujuvuuteen ja koulunkäynnin jatkuvuuteen

Yhteistyö mahdollistaa räätälöidyt ratkaisut, jotka tukevat oppilaan koulunkäyntiä myös haastavina hetkinä (esim. kuormituksen vähentäminen, tuki siirtymävaiheissa).

Matalan kynnyksen elementit opiskeluhuollossa

"erityisesti perustason [sosiaali-](#) ja [terveyspalvelujen](#) toteutuksessa käytettävä toimintamalli, jonka tavoitteena on helpottaa ja nopeuttaa palveluihin pääsyä"

SOTE-sanasto
(26.2.2024)

Lapin hyvinvointialueella opiskeluhuollon ammattilaisten tunnistamia matalan kynnyksen elementtejä eri palveluissa

- Mahdollisuus ohjautua itse
- Nopea pääsy
- Monikanavainen yhteydenotto
- Lähetteettömyys
- Avoimet ovet
- Aukioloajat
- Ohjautuminen pienissäkin huolissa
- Sijainti (koulu/oppilaitos, digi, muu)
- Anonyymius
- Stigmattomuus
- Kieli/asuinpaikka ei esteenä palvelun saannille
- Maksuttomuus
- Vapaaehtoisuus

Matalan kynnyksen elementit opiskeluhuollon palveluissa

Matalan kynnyksen palveluita ja matalan kynnyksen elementtejä sisältäviä palveluita toteutuu monien eri toimijoiden, kuten kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja hyvinvointialueiden tarjoamina. Laajuudessaan palvelut voivat olla paikallisia tai kansallisia. Kaikissa palveluissa eivät toteudu kaikki mahdolliset matalan kynnyksen elementit, koska palveluiden tarve, kohderyhmä tai toteutustapa voivat vaihdella anonyymista chatista, walk in- toimintaan tai kivijalkapalveluun. Myös opiskeluhuollon palveluissa toteutuu monia matalan kynnyksen elementtejä.

Katso lisää: [Perhekeskukset](#)

Opiskelijoilla on oikeus kaikkiin opiskeluhuollon palveluihin lähipalveluina esiopetuksesta toisen asteen opintoihin. Palvelu on **maksuton ja vapaaehtoinen**.

Yhteisöllinen työ on **universaalia** koko koulu- ja oppilaitosta koskevaa hyvinvointia edistävän toimintakulttuurin vahvistamiseksi (**stigmattomuus**).

Opiskeluhuollon palvelujen fyysinen sijainti kouluissa ja oppilaitoksissa noudattaen **lähipalveluperiaatetta**.

Opiskeluhuollon palveluihin **ei tarvitse lähetettä**.

Opiskeluhuollon palveluihin tavoitteena on ohjautua mahdollisimman varhain, mitä tukevat mm. opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluihin pääsyyn määritellyt lakisääteiset määräajat, 7 arkipäivässä ja akuuteissa tilanteissa samana tai seuraavana päivänä (**nopea pääsy**).

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon hyödynnetään pääsyä vastaanotoille **ilman ajanvarausta**.

Matalan kynnyksen tukimuotoja hyödynnettäväksi opiskeluhuollon palveluissa

Tarina-auttaminen Zoturi

Videotarinoista apua arjen tueksi.

Apua huoliin -chat

Anonyymi chatti nuorille ja lapsiperheille.

Pyydä apua -nappi

Yhteydenotto perheiden palveluihin

Talousneuvola

Tukea arjen raha-asioihin.

Lapin digiNepsy

Tukea neurokirjon asioissa.

Saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten materiaalien materiaalipankki

Perhekeskukset

Kokoaa perheiden palvelut helposti saataville.

Lapin ensi- ja turvakodin avopalvelut

Tukea vanhemmuuteen, elämän kriiseihin.

AGGREDI Lappi

Lähisuhde- ja väkivaltatyön avopalvelu

FinFami – Lapin mielenterveysomaiset

tietoa, tukea, ja vertaisyhteisö kaikille, joiden läheinen on psyykkisesti sairastunut tai jotka ovat huolissaan läheisensä mielenterveydestä.

Nuorten Exit

Maksutonta tukea nuorille seksuaaliväkivallan tilanteissa.

Mannerheimin lastensuojeluliitto

Sisältöjä ammattilaisille, nuorille ja vanhemmille

Paikallista toimintaa

Tyttöjen talo

12-29-vuotiaille tytöille ja naisille sukupuolen moninaisuus huomioiden.

Poikien talo

12–29-vuotiaille pojille, miehille ja poikana olemista pohtiville nuorille

Erityislusten omaiset ELO ry.

Erityislapsiperheiden vertaistukiyhdistys Lapissa.

KATU 2.0

Rovaniemi, Kemi ja Tornio

Tukea (18-29 vuotiaiden) viranomaisasiointiin, palvelupolkujen rakentamiseen ja verkostojen kasaamiseen asiakkaan tarpeiden mukaisesti.

EHYT ry

Ennaltaehkäisevää päihdetyötä.

Talous- ja velkaneuvonta

Apua talouskysymyksissä.

Väestöliitto

Nuorille ja aikuisille maksutonta tukea.

Parisuhdekeskus Kataja

Tukea parisuhteisiin.

Yhden vanhemman perheiden liitto

Tukea ja tietoa yhden vanhemman perheille.

Neuvokas perhe

Vinkkejä perhearjen hyvinvointiin.

Mielenterveystalo

Tukea mielenhyvinvointiin.

Nettiterapiat

Ohjautuminen opiskeluhuollon palveluihin

- Opiskeluhuollon palvelut ovat lakisääteinen palvelu esikouluikäisistä toisen asteen opiskelijoihin.
- Opiskeluhuollon ammattilaiset toimivat pääsääntöisesti peruskouluilla ja toisen asteen oppilaitoksissa.
- Opiskeluhuollon ammattilaisiin yhteydessä voivat olla lapsi tai nuori itse, huoltajat ja koulujen ja oppilaitosten henkilöstö ja muut ammattilaiset. Opiskeluhuollon palveluihin voi ohjautua myös monialaisen yhteistyön kautta.
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon ohjautuminen tapahtuu mm. lakisääteisten terveystarkastusten, avovastaanottojen ja muun asiakastyön kautta.
- Yhteydenottokanavina toimivat nykytilassa pääsääntöisesti Wilma (peruskoulut ja lukiot) ja toisella asteella puhelin ja sähköposti.

Koulun ja oppilaitosten henkilökunnalla on velvollisuus olla yhteydessä opiskeluhuollon ammattilaiseen havaitessaan opiskeluhuollollinen huoli.

Oikeus saada opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja OHL 15 §

Määräajat palvelussa

Mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään 7 oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen kun opiskelija on tätä pyytänyt.

Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä.

- Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä opiskelijalle 1 momentissa tarkoitetulla tavalla myös opiskelijan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.
- Opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin arvion perusteella opiskelijalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa opiskelija on ohjattava saamaan muita opiskeluhuollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa.

Terveydenhoitajan ja lääkärin tavoitettavuus koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa OHL 17 §

- Terveydenhoitajan työaika koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on järjestettävä siten, että opiskelija voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta.
- Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana saman päivän aikana yhteys opiskeluterveydenhuoltoon. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettuun hoitoon pääsy on järjestettävä terveydenhuoltolain 51 a ja 51 b §:ssä säädetyn mukaisesti.

Pääsy tarvittaessa terveydenhoitajalle myös ilman ajanvarausta.

Mahdollisuus arkisin virka-aikana saada yhteys opiskeluterveydenhuoltoon.

Henkilöstömitoitukset ja suositukset opiskeluhuollon palveluissa

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden henkilöstömitoitus (OHL 9 a §)

Kuraattoria kohden enintään 670 opiskelijaa

Psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen suositukset kouluterveydenhuollon henkilöstön mitoituksista

Suosittelun oppilasmäärä
kouluterveydenhuollossa terveydenhoitajalla
460

Suosittelun oppilasmäärä
kouluterveydenhuollossa koululääkärillä 2100

Henkilöstömitoitukset ja suositukset opiskeluhuollon palveluissa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen
suositukset opiskeluterveydenhuollon henkilöstön
mitoituksista

Toisella asteella yksi kokopäiväinen terveydenhoitaja 570
opiskelijaa kohti

Yksi kokopäiväinen lääkäri 1 800 opiskelijaa kohti

Varhainen tuki opiskeluhuollon palveluissa

- Työ toteutuu sekä yhteisöllisenä työnä että yksilökohtaisena työnä, jossa opiskeluhuollon ammattilaiset tekevät työtä yhdessä oppilaan/opiskelijan, huoltajien, koulun henkilökunnan ja tarvittaessa muiden verkostojen kanssa.
- Varhaisella tuella tarkoitetaan opiskeluhuollon palveluissa perustyön arjen kohtaamisia lasten, nuorten ja perheiden kanssa.
- Keskustelu lapsen, nuoren ja perheen arjesta, arjen rytmeistä ja elintavoista on osa ammattilaisen perustyötä. Se auttaa tunnistamaan tuen tarpeita varhaisessa vaiheessa.
- Varhaisen tuen osalta keskeistä on onnistunut kohtaaminen ja sitä kautta oikea-aikainen varhainen tuki voi riittää, eivätkä haasteet kasva suuremmiksi.
- Se mitä tehdään varhaisessa vaiheessa, on usein pohja myös sille, jos myöhemmin on tarvetta edetä tarkempiin arviointeihin tai muun vahvemman tuen piiriin.

Opiskeluhuollon palveluihin ohjautumisen syitä

Opiskeluhuollon kuraattori on koulun ja oppilaitoksen sosiaalialan ammattilainen, joka tukee oppilaan/ opiskelijan koulunkäyntiä/opiskelua ja arkea.

Opiskeluhuollon psykologi on terveydenhuollon ammattihenkilö, joka tukee oppilaan ja opiskelijan psyykkistä hyvinvointia sekä opintojen etenemistä.

Terveystenhoitaja ja lääkäri ovat terveydenhuollon ammattilaisia, tehtävänäään kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen.

- Kasvun, kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- Arkirytmiin tuki ja ohjaus
- Koulunkäynnin ja opiskelun tuki; keskittymisenvaikeudet, oppimisen haasteet, koulumotivaatio-ongelmat, poissaolot
- Sosiaaliset haasteet; sosiaalisten taitojen ja itsesäätelyn tukeminen, kiusaaminen, käyttäytymisen tai tunne-elämän pulmat.
- Perhetilanteeseen liittyvät haasteet
- Elämäntilanteet ja kriisit (esim. ero, huolet kotona)
- Mielialahaasteet
- Päihteidenkäyttöön liittyvät huolet
- Jännittäminen, stressi, jaksamisen haasteet

- Määräaikaiset terveystarkastukset
- Fyysiset oireet
- Mielialaan liittyvät oireet
- Ravitsemukseen, uneen liittyvät huolet
- Seksuaaliterveys ja ehkäisy
- Opiskelukykyyntä vaikuttavat sairaudet tai erityistarpeet
- Erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tarvittaessa ohjaaminen jatkotutkimuksiin ja -hoitoon
- Suun terveydenhuolto (ohjaus hammashoitoon)
- Opiskelu-/kouluympäristön terveellisyys, turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta

Kouluterveydenhuolto

- Oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- Peruskouluissa laajat terveystarkastukset 1., 5. ja 8. luokilla
- Pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen

Opiskeluterveydenhuolto

- Terveysten- ja sairaanhoito ml.(mielenterveys- ja päihdetyö)
- lääkäri tekee terveystarkastuksen ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna, jollei sitä ole tehty opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä
- Lääkärintarkastus ensimmäisenä opiskeluvuonna opiskelijalle, joka on erityisopetuksessa tai jonka terveydentilan ja opiskelukyvyn selvittäminen on tarpeellinen opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi
- Työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen liittyvät terveyshaasteet

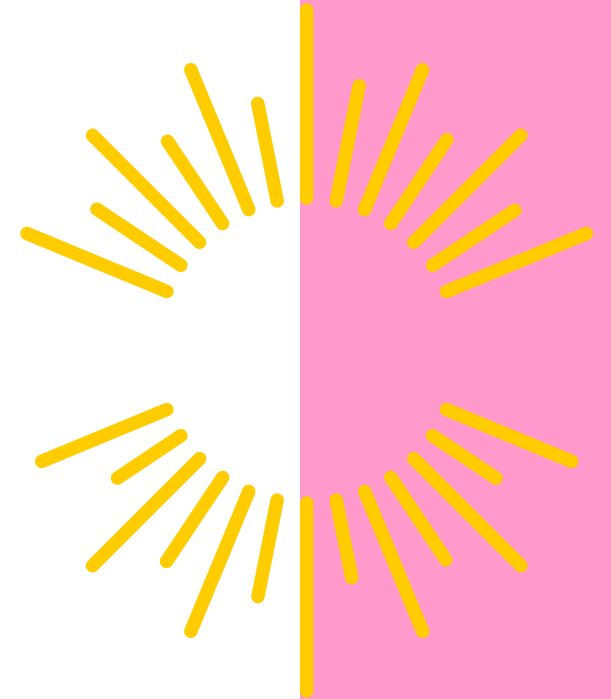
Sähköiset palvelut opiskeluhuollon palveluissa

Yleisesti etä- ja sähköisistä palveluista

- Lapin hyvinvointialueella on otettu käyttöön tietoturvalliset etätapaamiset ja -vastaanotot sote-palveluissa.
- **Opiskeluhuollon palveluita toteutetaan lähipalveluperiaatteella ja erityisesti yksilötyössä etäpalvelut eivät ole ensisijaisia. Yksittäinen opiskeluhoitopalvelu ei voi olla tarjolla pelkästään etäpalveluna.**
- Opiskeluhuollon palveluissa toteutettavat etätapaamiset, -vastaanotot, -verkostot ja -konsultaatiot, joihin asiakas osallistuu tai asiakasasiaa käsitellään on toteutettava tietoturvallisesti.
- Tietoturvallisia etätapaamisia/-vastaanottoja, etänä järjestettäviä verkostoja tai konsultaatioita järjestäessä tulee huomioiden yleiset etänä toteutettavien vastaanottojen ja tapaamisten edellytykset. Ammattilainen arvioi yksilöllisesti etäpalveluiden soveltuvuutta.
- Kirjaaminen kunkin palvelua ohjaavan lainsäädännön ja ohjeistusten mukaisesti.
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa Rovaniemellä hyödynnetään ajanvarauksissa sähköistä ajanvarausta.
- [Valvira: Etäpalvelut sosiaali- ja terveydenhuollossa](#)

Monialainen yhteistyö opiskelu- ja palveluissa

Monialainen yhteistyö opiskeluhuollon palveluissa

- Monialainen ja -ammattillinen yhteistyö on kiinteä osa opiskeluhuollon palveluita. Yhteistyötä tehdään matalalla kynnyksellä arjessa asiakkaan/asiakasperheen tarpeen mukaisesti mm. koulun ja oppilaitoksen henkilöstön kanssa, muiden sote-palveluiden, kuntatoimijoiden ja järjestöjen kanssa.
- Monialaista yhteistyötä edistää yhteensovittava ja yhteistyössä sovittu työnjako.
- Yhdyshenkilön sopiminen selkiyttää monialaista yhteistyötä ja on tärkeää perheen näkökulmasta.

Monialaisen yhteistyön hyödyt

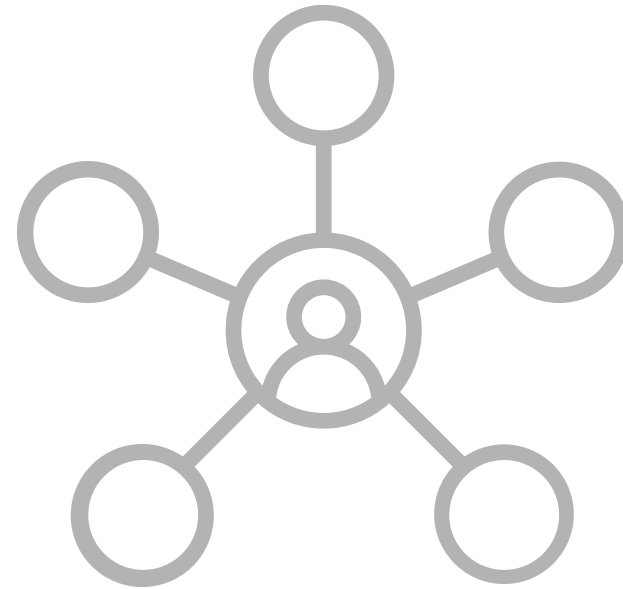
- vähentää asiakkaan tarvetta kertoa tilannetta toistuvasti uudelle ammattilaiselle
- auttaa kokoamaan tarkoituksen mukaiset palvelut asiakkaan ympärille
- mahdollistaa suunnitelmallista yhteistyötä
- tukee ammattilaisen työtä osaamisen ja asiantuntijuuden vahvistuessa

Monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto

Lähde: THL: Monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto

- Monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto voi olla tarpeen opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi. Sitä voidaan toteuttaa useilla eri tavoilla:
- Konsultaationa, jossa ammattilainen pyytää neuvoa toiselta asiantuntijalta opiskelijan tilanteen selvittämiseksi tai tukemiseksi.
- Työparityönä, esimerkiksi opettajan ja opiskeluhoollon ammattilaisen tai kahden opiskeluhoollon asiantuntijan (kuten kuraattorin ja terveydenhoitajan) yhteistyönä
- Monialaisessa asiantuntijaryhmässä, joka kootaan opiskelijan tilanteen tueksi
- Verkostotapaamisessa, johon osallistuvat opiskelija ja huoltaja sekä oppilaitoksen opetus- ja opiskeluhoollon henkilöstöä ja mahdollisesti ulkopuolisia toimijoita, kuten sosiaalipalveluiden tai erikoissairaanhoidon ammattilaisia.
- Opiskelijat ja huoltajat ovat keskeisessä roolissa monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa, ja heidän osallistumisensa nähdään tärkeänä osana yhteistä työskentelyä.

Monialainen asiantuntijaryhmä 1/2

- Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan opiskelijan tueksi tilanteissa, joissa tarvitaan usean alan asiantuntemusta opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseksi ja tukitoimien järjestämiseksi.
- Ryhmä muodostetaan tapauskohtaisesti, ja siihen voi kuulua opetushenkilöstöä, opiskeluhuollon työntekijöitä sekä tarvittaessa muiden palveluiden edustajia.
- Ryhmän kokoaa työntekijä, joka työtehtäviensä perusteella havaitsee tarpeen. Kokoaminen edellyttää opiskelijan tai huoltajan suostumusta, joka voidaan antaa suullisesti, mutta on hyvä vahvistaa kirjallisesti ensimmäisessä tapaamisessa.
- Ennen suostumusta opiskelijalle tai huoltajalle kerrotaan ryhmän toimintatavoista ja tietojen käsittelystä. Ryhmän jäsenet voivat salassapidon estämättä vaihtaa tilanteen hoitamiseen välttämättömiä tietoja ja tarvittaessa konsultoida muita asiantuntijoita.

Lähde: THL Monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto

- Ryhmän kokoamiseen tarvitaan aina oppilaan ja/tai huoltajan suostumus. Oppilas ja hänen huoltajansa osallistuvat asiantuntijaryhmän työskentelyyn, ja heidän kanssaan sovitaan yhdessä, keitä ammattilaisia ryhmään kutsutaan. Asiantuntijaryhmän jäsenet voivat salassapidon estämättä jakaa keskenään vain sellaista tietoa, joka on välttämätöntä opiskeluhuoltoasian hoitamiseksi.

Lähde: Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa Opas tutkimiseen, hoitoon ja vaikuttavien menetelmien käyttöön

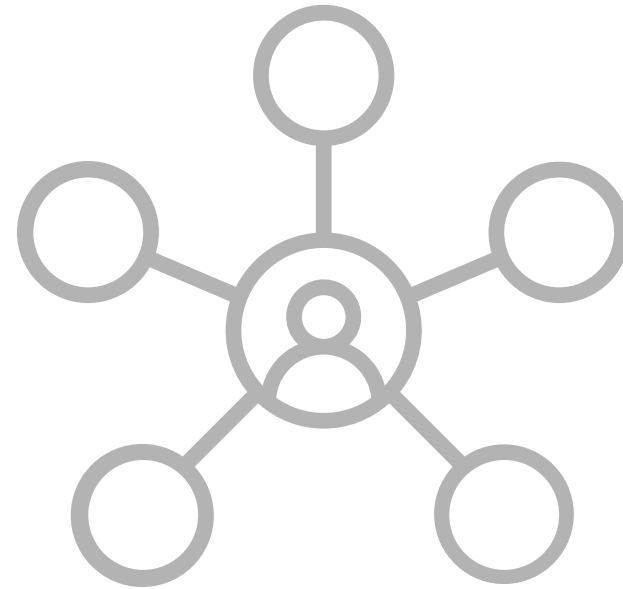
Monialainen asiantuntijaryhmä 2/2

- Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen lakisääteinen monialainen asiantuntijaryhmä on keskeinen monialaisen yhteistyön areena, jossa sovitaan tukitoimista, vastuutahoista ja yleisesti monialaisen yhteistyön etenemisestä.
- Opiskeluhuollon palveluissa monialainen yhteistyö voi käynnistyä missä vaiheessa tahansa asiakastahtisesti.
- On tärkeää, että tarvittavat tukitoimet, näistä vastaavat tahot, suunnitelma miten edetään ja kenen puoleen perhe voi asiassaan kääntyä on selkeästi sovittu ja asianmukaisesti kirjattu.

Opiskeluhuollon ammattilaisten yhteistyötahoja

- Koulujen ja oppilaitosten henkilöstö
- Psykykkarit
- Nuorisotyö, etsivä nuorisotyö
- Kasvatus- ja perheneuvonta
- Perusterveydenhuolto ja erikoisairaanhoido
- Perhekeskustoimijat ja saameperhekeskus
- Perheiden ja työikäisten sosiaalipalvelut esim. perhesosiaalityö – ja ohjaus, lastensuojelu
- Poliisi
- Kuntoutus esim. toimintaterapeutit, fysioterapeutit
- Järjestöt
- KELA

Olemassa olevia hyviä käytänteitä monialaisessa yhteistyössä

- Kouluissa ja oppilaitoksissa tarjolla olevat vakiokonsultaatioajat opetushenkilöstölle
- Ryhmien ja oppituntien vetäminen työparin kanssa
- Yhteisvastaanotot – ja tapaamiset työparityöskentelynä

Psyykkarit koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa (täydentyä)

Psyykkarit ovat Lapin hyvinvointialueella pääsääntöisesti koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa toimivia **psykiatrisia sairaanhoitajia**, jotka täydentävät perustason ehkäiseviä ja varhaista tukea antavia opiskeluhuollon palveluita. Tekevät yhteistyötä mm. opiskeluhuollon ammattilaisten, perustason ja erikoissairaanhoidon kanssa.

Koulun toimijoilla on lakisääteinen velvollisuus olla oppilaan/opiskelijan huolista yhteydessä lakisääteisiin opiskeluhuollon ammattilaisiin (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, koululääkäri). Tämä on huomioitava ohjautumisessa palveluihin, jotta vältetään päällekkäinen työ. Ohjautumista tukee selkeät sovitut roolit perustehtävän mukaisesti.

Ohjautuminen

- Psyykkarille ohjaututaan pääsääntöisesti terveydenhoitajan ohjaamana. Psyykkarille voi ohjautua myös koululääkärin, kuraattorin tai psykologin kautta.
- Ei lähetetarvetta.
- Tekevät yhteistyötä perustason terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sekä perheiden palveluiden kanssa.
- Yhteistyötahoja mm. terveystalvet, kasvatus- ja perheneuvonta, perhesosiaalityö, sosiaalipäivystys, lastensuojelu, koulujen toimijat.

Psyykkareille ohjaututaan mm. seuraavissa aiheissa

- Ahdistuneisuus
- Mielialan lasku, masentuneisuus
- Syömishäiriöepäily (lähetearvio) ja muu ruokasuhteiden oireilu
- Viiltely ja muu itsensä vahingoittaminen, itsetuhoiset ajatukset
- Pakko-oireet ja -ajatukset
- Sukupuoli- ja seksuaali-identiteettiin liittyvä ahdistus, huoli
- Kriisit koulun ulkopuolella
- Unihäiriöt
- Psykosomaattinen oireilu
- Päihteidenkäytöllä oireilu
- Lääkitysseurannat

Ohjautuminen muihin palveluihin

Lapsiperheiden sosiaalipalvelut

Jos perheen arjessa on havaittu tuen tarvetta, vanhemmuudessa haasteita tai jaksamattomuutta tai jos haasteita on lähinnä kotiarjessa, suositellaan selvittämään niiden tarve yhteistyössä huoltajien kanssa. Tarvittaessa voit konsultoida alueesi sosiaalipalveluita.

Kasvatus- ja perheneuvonta

Keskustele huoltajan kanssa ohjautumisesta, jos vanhempi tarvitsee neuvoja vanhemmuuteen tai perheen vuorovaikutuksessa on ristiriitoja, tai vanhempi tarvitsee tukea lapsen ja nuoren hyvinvoinnin, kasvun ja kehityksen edistämiseksi. Apua perheille, kun arjesta suoriutuminen ja omien voimavarojen riittävyys tuottavat huolta.

Perheiden sosiaalityö ja -ohjaus, Perhesosiaalityö

Keskustele perhesosiaalityöhön ohjautumisesta, jos vanhempi tarvitsee tukea perheen arjessa jaksamiseen, haasteisiin lasten kasvatuksessa tai ilmenee huolta päihteiden käytöstä tai talousvaikeuksista. Lapsiperheiden sosiaalityössä tuetaan lapsen sekä vanhempien hyvinvointia. Apua perheen arjessa jaksamiseen, haasteisiin lasten kasvatuksessa, tai jos on huolta päihteiden käytöstä tai talousvaikeuksista.

→ Tee yhdessä huoltajan suostumuksella yhteydenotto sosiaalihuollon tuen tarpeen arvioimiseksi

[Hakemukset ja ilmoitukset sosiaalipalveluihin - Lapin hyvinvointialue](#)

→ Huomioi myös tarvittaessa lastensuojeluilmoitukseen liittyvä ilmoitusvelvollisuus !

Ohjautuminen muihin palveluihin

Lastensuojelu

Lastensuojelulaki (25 §) velvoittaa eri ammattilaisia ja viranomaisia salapitosäännösten estämättä lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Viranomaisilla on velvollisuus ilmoittaa lapsesta, jonka tilanne vaatii lastensuojelun tarpeen selvitystä.

Yhteydenoton syitä voivat olla esimerkiksi:

- Epäily fyysisestä, henkisestä tai seksuaaliväkivallasta
- Kaltoinkohtelu tai hoidon laiminlyönti
- Päihteiden käyttö
- Mielenterveysongelmat
- Vanhempien uupumus
- Lapsen huolestuttava käytös
- Turvattomuuden tunne kotona
- Ks. [Lastensuojeluilmoitus](#)

Velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus syntyy, jos ilmenee huolta lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Lainsäädäntö velvoittaa ja ohjaa sinua ammattilaisena myös yhteistyön tekemiseen.

HUOMIO! Lapsen kohdistuneessa mahdollisessa rikosasiassa ammattilaisella on ilmoitusvelvollisuus myös poliisille.

[Lapha lastensuojeluilmoitus](#)

Ohjautuminen muihin palveluihin

Terveyspalvelut

Ohjautuminen terveydenhuoltoon

Jos terveystarkastuksessa tai muussa asiakastyössä tulee esille esim. perusverikokeiden tarve, terveydenhoitaja/koululääkäri voi tehdä lähetteen tai moniammatillista yhteistyötä muihin terveyspalveluihin.

- ▶ Tarvittaessa terveydenhoitaja konsultoi asiassa lääkäriä. Lääkäri arvioi lähetetarvetta tai voiko lähetettä tehdä ilman vastaanottoa.
- ▶ Sairaudenhoidollisissa asioissa asiakkaat ohjataan ottamaan yhteyttä terveysasemille tai opiskeluterveydenhuollon piirissä sairausvastaanotolle.

Mielenterveys- ja riippuvuuspalvelut

Jos syntyy tarve selvittää erikoissairaanhoidon ohjautumista mielenterveysasioissa

- ▶ Yhteistyö koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa. Lääkäri voi tehdä konsultaatiolähetteen erikoissairaanhoidon
- ▶ Yhteistyö alueesi psyykkarin kanssa
- ▶ Opiskeluhoollon ammattilainen voi konsultoida LanKA-tiimiä

Varhainen tuki ja nepsypalvelupolku

- ▶ Keskittymisvaikeuksia arvioidessa on varhainen tuki, suunnitelmallisesti toteutetut tukitoimet ja riittävä kokonaistilanteen kartoitus tärkeässä roolissa.
- ▶ Usein oikea-aikainen varhainen tuki voi riittää.
- ▶ Jos kuitenkin varhaisesta tuesta riippumatta tulee vaikutelma, että kyseessä on keskittymisen ja tarkkaavuuden pitkäkestoisia, merkittäviä pulmia, jotka jatkuvat tukitoimista huolimatta arkea haittaavina, voidaan tarpeen mukaan ohjautua tarkempaan tutkimukseen monialaisessa yhteistyössä määritellyn mukaisesti.

Konsultaatiokanavia Laphalla

LKS lasten- ja nuorisopsykiatrian palveluohjaus ja neuvonta

(Lanka-tiimi)

- Kaikille kansalaisille, kuntien toimijoille ja viranomaisille
- Maanantai – perjantai klo 9-11

Puh. 040 635 9119

Länsi-Pohjan lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikka

- Länsi-Pohjan lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikalla on toimipisteet Kemissä ja Torniossa.
- Yhteyttä voivat ottaa huoltaja, nuori itse, opettaja tai sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työntekijä.
- Palveluohjaus 24/7

Puh. 040 774 3891

LKS Mielenterveyspäivystyksen neuvonta- ja ohjauspuhelin

- 24/7
- Ohjausta, neuvontaa ja hoidontarpeen arviointia
- Neuvontaa myös omaisille, sidosryhmille ja viranomaisille

Puh. 040 715 8400

Lapin sosiaalipäivystys

Ota yhteys sosiaalipäivystykseen kiireellisissä tilanteissa.

Sosiaalipäivystys on avoinna joka päivä ympäri vuorokauden. Lapin sosiaalipäivystys palvelee koko Lapin alueella.

Puh. 040 726 6965

Suun terveys opiskeluhuollon piirissä oleville lapsille ja nuorille

- Alle kouluikäiselle hyvinvointialueen on järjestettävä lapselle suun terveystarkastus, kun tämä on 1- tai 2-vuotias, 3- tai 4-vuotias ja 5- tai 6-vuotias (esikouluikäiset)
- Koululaiselle järjestetään suun terveystarkastus ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla.
- Opiskelijalle järjestetään vähintään kerran opiskeluaikana suun terveystarkastus, jossa selvitetään suun terveysneuvonnan ja palvelujen tarve.
- Lapha koululaisten hammashoito
- Lapha opiskelijoiden hammashoito
- Saamenkielistä suun terveydenhoidon materiaalia:
Saamenkielisten ja- kulttuurinmukaisten materiaalien materiaalipankki (Lapha Kaltio)

Keskeistä on huomioida myös suun terveys

Tunnista suun hoidon tarve ja toimi -[heräte](#)

Ohjaaminen muihin palveluihin

Saamenkieliset palvelut

- Saamen kielellä on saatavilla niin lapsiperheiden sosiaalipalveluita, terveystalveluita kuin mielenterveys- ja riippuvuuspalveluita.
- Saamenkielisen asiakkaan kohdalla tarkistetaan tarkemmin, mitä edellä mainittuja palveluita on tarjolla saamenkielisenä ja ohjataan tarvittaessa saamenkieliseen palveluun. Yhteyttä voi ottaa saamenkielisten palveluiden palvelupäällikköön, jolla on ajantasaisin tieto koskien saamenkielisiä ja –kulttuurinmukaisia palveluja.
- Huomioitavaa on myös se, että kaikki saamelaiset eivät puhu saamen kieltä, mutta voivat silti hyötyä ja haluta saamelaisen kulttuurin mukaista palvelua. Tällöin asiakas voidaan ohjata saamenkieliselle työntekijälle.

Monialainen yhteistyö

Verkostotyö

Verkostotyö opiskeluhollossa tarkoittaa eri alojen ammattilaisten yhteistyötä opiskelijan hyvinvoinnin tukemiseksi. Opiskeluhollossa ammattilainen osallistuu tarvittaessa opiskelijan asioissa koottaviin verkostoihin, joissa yhdistyy eri toimijoiden osaamista ja näkökulmia. Verkosto voi olla esimerkiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen monialainen asiantuntijaryhmä tai muussa yhteydessä koottu verkosto. Verkostotyön tavoitteena on rakentaa opiskelijan tarpeisiin vastaava kokonaisuus, joka edistää hänen hyvinvointiaan, oppimistaan ja sujuvaa arkea.

Konsultaatiot

Opiskeluhollossa konsultaatio on tärkeä työmuoto, jonka avulla opiskeluhollossa ammattilainen tukee koulu- ja oppilaitosyhteisön työntekijöitä, kuten opettajia, opiskelijan hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä. Konsultaatio voi auttaa esimerkiksi tilanteen jäsentämisessä, huolen arvioinnissa tai sopivien tukikeinojen löytämisessä. Usein konsultaatioihin on varattu säännölliset ajat, mutta niitä voidaan järjestää myös tarpeen mukaan.

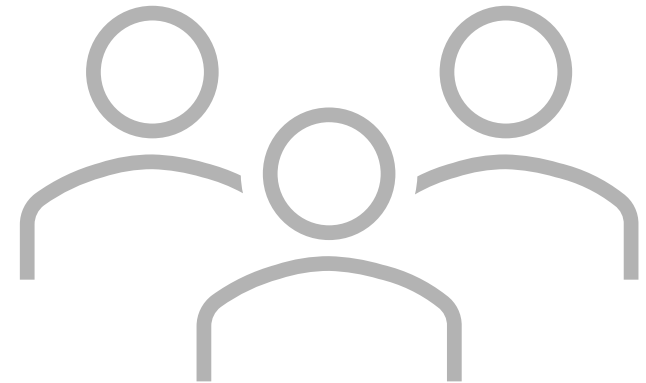
Opiskeluhollossa ammattilainen voi konsultoida myös muita toimijoita, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, varmistaakseen opiskelijalle oikea-aikaisen ja tarkoituksenmukaisen tuen.

Monialainen yhteistyö

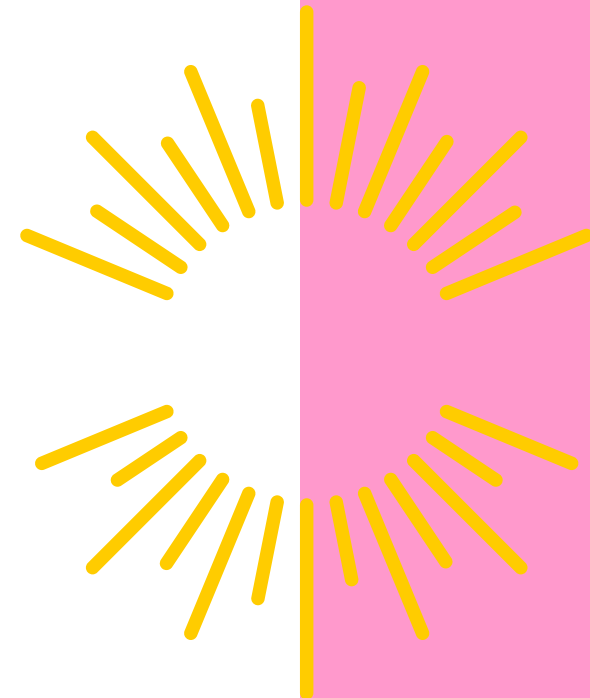
Työparityöskentely

Työparityöskentely opiskeluhuollossa tarkoittaa kahden ammattilaisen – usein eri sote-palveluista tai muista palveluista – tekemää yhteistyötä yksittäisen opiskelijan tukemiseksi. Työpari tuo tilanteeseen eri näkökulmia ja asiantuntijuutta.

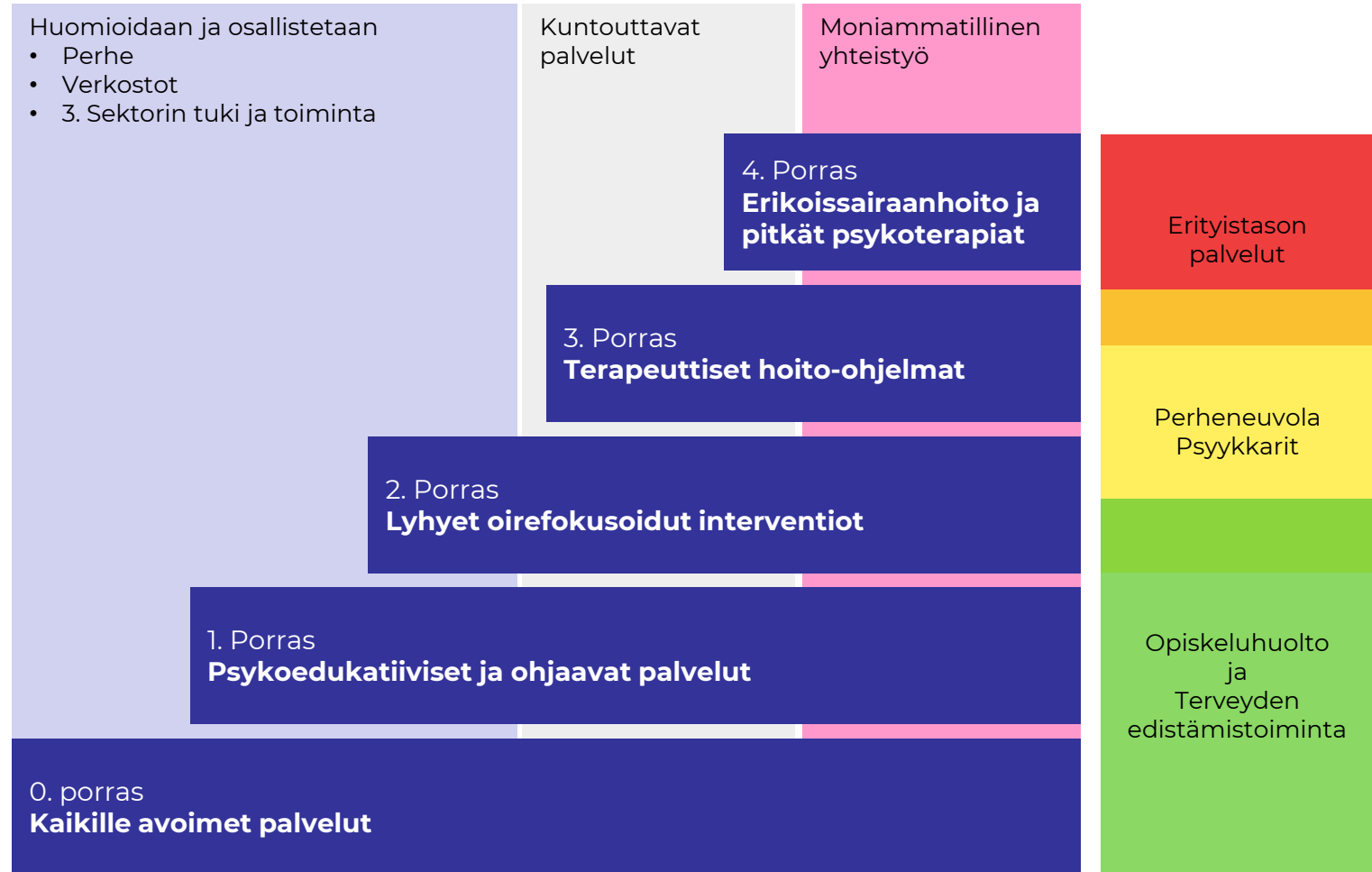
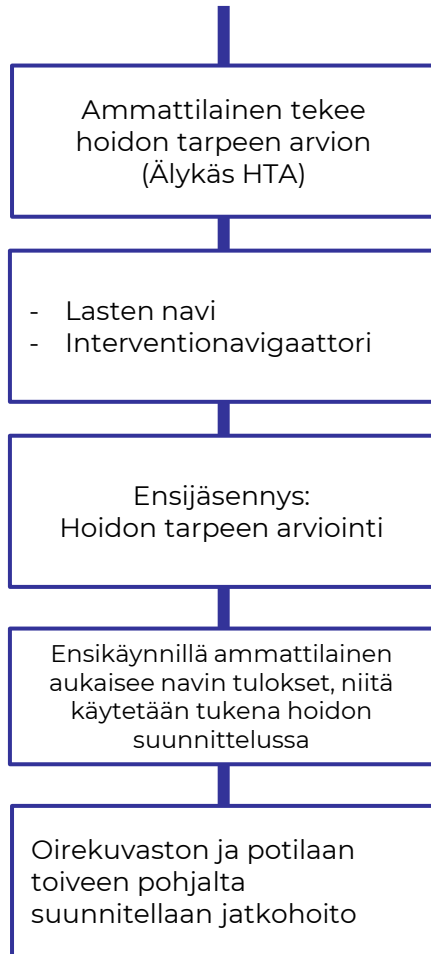
Työparityöskentelyn keinoin tehdään tiiviisti yhteistyötä, jotta opiskelijan tuen tarpeeseen voidaan vastata mahdollisimman hyvin.

Mielenterveyden edistäminen kouluissa ja oppilaitoksissa

Lasten ja nuorten porrastettu hoitomalli

Mielenterveystyö kouluissa ja oppilaitoksissa

Kouluilla ja oppilaitoksilla on keskeinen rooli lasten ja nuorten mielenterveyden edistämisessä luomalla turvallinen, kannustava ja osallistava toimintaympäristö. Mielenterveyttä vahvistetaan paitsi ennaltaehkäisemällä ongelmia, myös kehittämällä koko kouluyhteisön toimintakulttuuria ja oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Opiskeluhuollon ammattilaisten tehtävänä on tukea oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä tarjota varhaista tukea. Myös opetussuunnitelma ohjaa mielenterveystaitojen opettamiseen eri oppiaineissa ja koulun arjessa.

Lähde: Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa
Opas tutkimiseen, hoitoon ja vaikuttavien menetelmien käyttöön 2023

Mielenterveystyötä määritellään laeissa

Sote-palveluissa mielenterveystyötä ohjaavat mm. sosiaalihuoltolaki 1301/20214 ja terveydenhuoltolaki 1326/2010.

Mielenterveystyön tavoitteena on vahvistaa mielenterveyttä ja vähentää mielenterveyden ongelmia. Mielenterveystyötä ovat mielenterveyttä edistävä työ ja mielenterveyden häiriöiden ehkäisy, psyykkisen toimintakyvyn heikkenemisestä johtuvaan tuen tarpeeseen vastaaminen sekä terveydenhuollon mielenterveystyö. Sosiaalihuollon mielenterveystyöstä ja mielenterveystyön palveluista säädetään sosiaalihuoltolaissa. Mielenterveyden hoito kuuluu terveydenhuollon vastuulle. Siitä säädetään terveydenhuoltolaissa.

Lähde: <https://stm.fi/mielenterveyspalvelut>

**Sosiaalihuoltolaki 25 § [\(29.12.2022/1280\)](#)
Mielenterveystyö**

Sosiaalihuollon mielenterveystyöhön kuuluvat neuvonnan ja ohjauksen lisäksi 14 §:ssä tarkoitetut sosiaalipalvelut (sis. opiskeluhuollon kuraattoripalvelut) joko yleisinä sosiaalipalveluina tai erityisesti psyykkisen toimintakyvyn heikkenemisestä johtuvaan tuen tarpeeseen vastaavina palveluina. Lisäksi mielenterveystyöhön kuuluvat mielenterveyttä suojaaviin ja sitä vaarantaviin tekijöihin liittyvä tarpeenmukainen yksilön ja perheen psykososiaalinen tuki sekä yksilön ja yhteisön psykososiaalisen tuen yhteensovittaminen.

Mielenterveystyön rooli opiskeluhuollon palveluissa (päivitty)

- Opiskeluhuollon perustehtävä kattaa sosiaalisen ja psyykkisen hyvinvoinnin sekä terveyden edistämisen näkökulman, yhteisöllisen ja yksilötyön saralla. Opiskeluhuollon palveluissa toteutetaan eri tasoisia mielenterveystyön muotoja (edistävä, ehkäisevä, tukeva) osana perustehtävää.
- Opiskeluhuollon palvelut kattavat varhaisen tuen kautta laajasti lapsen ja nuoren elämänpiirin kuuluvia tavanomaisia haasteita. Tukea toteutetaan lapsen ja nuoren keskeinen toiminta- ja kasvuympäristö huomioiden. Työtä tehdään mielenterveyden edistämisen ja tukemisen näkökulmasta monin tavoin, eri ammattilaisten osaamista hyödyntäen.
- Perustehtävään kuuluva ennaltaehkäisevä työ ja varhainen tuki kohdistuu usein arjen tavallisiin haasteisiin, joissa taitoja vahvistamalla lapsen/nuoren taidot esimerkiksi koulunkäynnissä/opiskelussa, sosiaalisissa suhteissa ja tunnetaidoissa vahvistuvat. Lisäksi erilaiset menetelmät soveltuessaan täydentävät ammattilaisten työkalupakkia.

Terapiatakuu (päivittyä)

Lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten terapiatakuu on astunut voimaan 1.5.2025. Menetelmien käyttöönotosta ja käytöstä sovitaan hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa ja hyvinvointialueilla. Hyvinvointialue sopii käytännön toteutuksesta alueellaan. Lainsäädännön tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyden häiriöiden ehkäisyn ja hoidon saatavuutta perusterveydenhuollossa sekä mielenterveyden tuen saatavuutta sosiaalihuollon perustason palveluissa. Hyvinvointialueilla tämä valmistelutyö on käynnissä, ja käytännöt päivittyvät sen mukaisesti.

Terapiatakuu koskee lyhytpsykoterapiaa terveydenhuollossa sekä määrämuotoisia lyhytinterventioita sosiaalihuollossa ja terveydenhuollossa. Lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten tulee päästä näihin mielenterveyspalveluihin viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun tarve on todettu.

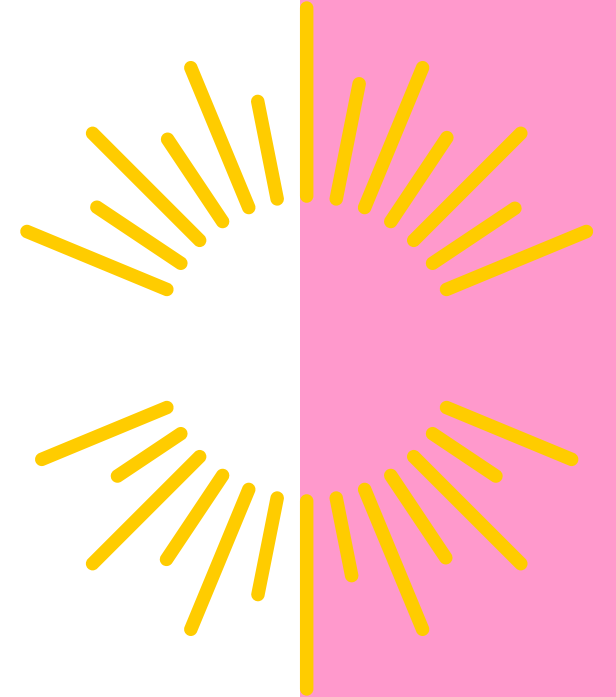
Enimmäisajan säätämällä pyritään takaamaan lapsille ja nuorille oikea-aikainen hoito ja tuki sekä vahvistamaan heidän oikeuksiaan tarvitsemiinsa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Edistämällä näyttöön perustuvien psykososiaalisten menetelmien käyttöä osana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoimaa vahvistetaan myös mielenterveystyön laatua ja yhdenvertaisuutta.

Laphan alueella alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalvelut toteutuvat osana lastenneuvoloiden, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, opiskeluhuollon sekä kasvatus- perheneuvonnan toimintana, porrasteisen hoitomallin mukaisesti.

[Ohje: Säännökset lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten pääsystä perusterveydenhuollon lyhytpsykoterapiaan](#)

Saamenkieliset ja -kulttuurinmukaiset palvelut

24.6.2025

Saamenkielinen opiskeluhoito

Nykytila

- Voidaan tarjota saamenkielistä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelua saamelaisalueen kuntien oppilaitoksissa.
- Käytettävissä olevia saamenkielisiä ammattilaiset ovat mm. lääkäri, terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori. Terveystenhoitaja on myös neuropsykiatrinen valmentaja, Cool kids-ohjaaja ja käynyt Mielenterveystalon ohjattu omahoito-koulutuksen.
- Suun terveydenhuollossa yksi pohjoissaamenkielinen suuhygienisti (Ivalo) ja syksystä -25 alkaen yksi työntekijä Enontekiöllä. Saamenkielinen suun terveydenhoito ei toimi muualla Lapin hyvinvointialueella.
- Pitkien välimatkojen ja työntekijöiden sijoittumisen takia saamenkielinen koulu- ja opiskeluterveydenhoito hyödyntää liikkuvia työntekijöitä ja digipalveluita.
- "Se tunne, kun saamen kieli puuttuu" -vertaisryhmän toimintamalli, jota voidaan hyödyntää osana saamelaisen kulttuurin mukaista opiskeluhoitotyötä. Suunnattu nuorille saamelaisaikuisille 18-28v, jotka eivät puhu saamen kieltä. Ryhmän tavoitteena lisätä mielen hyvinvointia tapaamalla muita samassa tilanteessa olevia ja tutkimalla omaa tapaa olla saamelainen.

Tavoite

- Voidaan tarjota saamenkielistä koulu- ja opiskeluhoitoa saamelaisalueen kuntien oppilaitosten lisäksi myös Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa ja tarpeen mukaan muissa Lapin hyvinvointialueen oppilaitoksissa, joissa on saamenkielisiä oppilaita/opiskelijoita
- Tavoitteeseen pääseminen edellyttää Inarin alueelle yhtä uutta saamenkielistä terveydenhoitajaa ja lääkärää, sekä saamenkielisen resurssin saamista suun terveydenhoitoon
- Pitkien välimatkojen ja työntekijöiden sijoittumisen takia saamenkielinen koulu- ja opiskeluterveydenhoito hyödyntää liikkuvia työntekijöitä ja digipalveluita

Huom! Saamenkielisten palveluiden tilanne elää koko ajan.

Ajantasaisimman tiedon käytettävissä olevista saamenkielisistä ammattilaisista saat saamenkielisten palveluiden palvelupäälliköltä.

Ohjautuminen saamenkielisiin palveluihin

- Ammattilaisten tehtävä on tunnistaa saamenkielinen asiakas. Jokaisen asiakkaan kohdalla tulee kysyä millä kielellä palvelua haluaa; suomeksi vai saamen kielellä. Saamelaisen asiakkaan oikeutta saada palvelua saamen kielellä ohjaa useat lait: asiakkaalla on oikeus saamenkieliseen palveluun riippumatta siitä osaako hän suomea. Saamen kielilain mukaan saamenkielistä palvelua tarjotaan aina ensisijaisesti ohjaamalla asiakas saamenkieliselle työntekijälle. Tulkkaus on vasta toissijainen vaihtoehto.
- Saamenkieliset työntekijät voivat työskennellä yli kunta-/palvelualue rajojen. He toimivat myös konsultaatiotukena ammattilaisille ja heitä voi pyytää mukaan työparityöskentelyyn kaikkialla Lapin hyvinvointialueella, jos ammattilainen kaipaa tukea saamelaisen asiakkaan saamenkieliseen ja kulttuurinmukaiseen kohtaamiseen. Monialainen yhteistyö saamenkielisissä palveluissa rakentuu yhteistyössä laajemman saamenkielisen palvelupolun kanssa.
- Lapin hyvinvointialueen on varmistettava kaikille saamelaisten kotiseutualueen (Utsjoki, Enontekiö, Inari ja Vuotso) asukkaille oikeus käyttää saamen kieltä viranomaisissa niin suullisesti kuin kirjallisesti sekä oikeus saada asiakirja (esim.päätös) saamen kielellä. Sosiaali- ja terveysalan lainsäädännössä todetaan, että
- Lapin hyvinvointialueen asiakkaalla on oikeus käyttää saamen kieltä palveluissa:
 - Jotka järjestetään kotiseutualueen kunnissa
 - Joihin kotiseutualueen asukkaat on hyvinvointialueen toimesta ohjattu (esimerkiksi naapurikunnan puolella järjestettävä palvelu)
 - Joita järjestetään ainoastaan kotiseutualueen ulkopuolella (esimerkiksi LKS).
- Saamenkielisen palvelun valinnut asiakas ohjataan saamenkieliselle ammattilaiselle. Huomioitavaa on myös se, että kaikki saamelaiset eivät puhu saamen kieltä, mutta voivat silti hyötyä ja haluta saamelaisen kulttuurin mukaista palvelua. Tällöinkin asiakas voidaan ohjata saamenkieliselle työntekijälle.
- Ohjautuminen saamenkielisiin ja kulttuurinmukaisiin palveluihin tapahtuu siten, että ammattilainen tarkistaa mitä saamenkielisiä palveluita Laphalla on tarjota. Yhteyttä voi ottaa saamenkielisten palveluiden palvelupäällikköön.
- Mikäli saamenkielistä palvelua ei ole saatavilla, tarjotaan asiakkaalle tulkkausmahdollisuutta. (Ohjeet seuraavalla dialla)

Saamen kielen tulkkaus

Mikäli saamenkielistä palvelua ei ole saatavilla, tarjotaan tulkkausmahdollisuutta.

Ammattilainen huolehtii/varmistaa tulkkauksen saattaen vaihtaen seuraavalle tapaamiselle, jotta ei tule katkoksia saamenkielisyydessä.

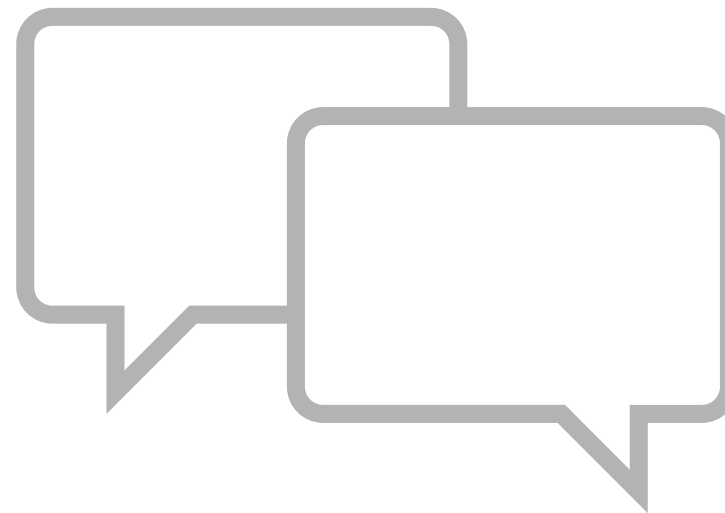
Saamen kielen tulkkaus tilataan laittamalla sähköpostia osoitteeseen saame@lapha.fi. Laphan kielityöntekijät hoitavat varauksen.

Tulkkausta tilattaessa ilmoitettava seuraavat tiedot:

- Tulkkauksen ajankohta
- Mikä kieli/kielet
- Onko kyseessä asioimistulkkaus (esim. lääkärin tai hoitajan vastaanotolla), kokoustulkkaus vai jokin muu?
- Missä tulkkaus toteutetaan
- Miten tulkkaus toteutetaan: tarvitaanko tulkki paikan päälle vai etänä puhelimitse tai tietokoneen välityksellä

Vastauksena tulee kuittaus tulkkauspyyntöön vastaanottamisesta. Tiedon tulkkauksesta saa heti, kun tieto tulkista on varmistunut.

Lapin hyvinvointialue käyttää tulkkeina ensisijaisesti omia kielityöntekijöitään eli asiakkaalla on lähtökohtaisesti sama tulkki mukana kaikessa asiointissa. Saamelais yhteisö on kuitenkin pieni, ja joskus ehdotettu tulkki on voi olla esteellinen. Asiakkaalle voi kertoa tulkin nimen, jotta hän voi arvioida voiko ehdotettu tulkki hoitaa hänen asiaansa.

Monialainen yhteistyö saamenkielisissä palveluissa

Monialainen yhteistyö rakentuu yhteistyössä laajemman saamenkielisen palvelupolun kanssa.

Keskeisiä yhteistyökumppaneita saamenkielisellä palvelupolulla Laphalla ovat mm.

- Saamelainen psykososiaalisen tuen yksikkö Uvjj – Uvjâ – Uvja
- Saamenkieliset lapsiperheiden palvelut
 - Perheohjaaja Heta Inkinen, saamelaisalue (Utsjoki, Inari, Enontekiö, Vuotso)
 - Sosiaalityöntekijä Tytti Kyrö, pohjoinen palvelualue/ Inari
- Päihdetyö
 - Päihdetyöntekijä Anette Leppäkangas, pohjoinen palvelualue, Inari
- Puheterapia
 - Puheterapeutti Teija Kaartokallio, kaakkoinen palvelualue/ Rovaniemi
 - Puheterapeutti Seija Haapala, pohjoinen palvelualue/ Inari
- Fysioterapia
 - Fysioterapeutti Aliisa Katainen, pohjoinen palvelualue/ Ivalo
- Saameperhekeskus (Inarin perhekeskuksen alla)

Lapin hyvinvointialueen saamenkieliset työntekijät voivat työskennellä yli kunta-/palvelualuearajojen. He toimivat myös konsultaatiotukena ammattilaisille ja heitä voi pyytää mukaan työparityöskentelyyn, jos ammattilainen kaipaa tukea saamelaisen asiakkaan saamenkieliseen ja kulttuurinmukaiseen kohtaamiseen

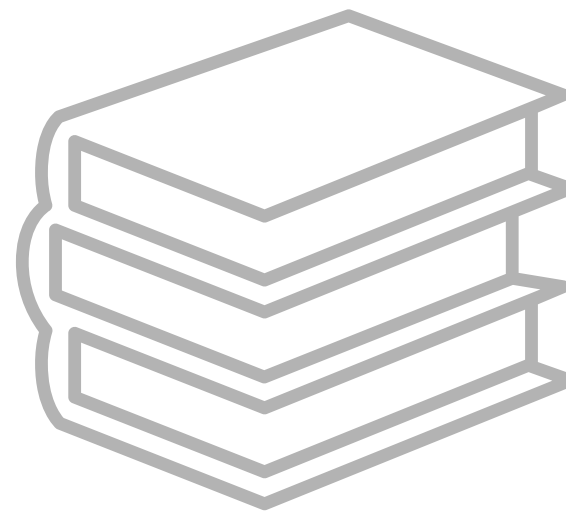
Muita yhteistyötahoja

- Kelan saamenkieliset palvelut
- SámiSoster ry
- Saamelainen nuorisotyö saamelaisalueen kunnissa ja seurakunnissa
- Saamelaiskäräjien nuorisoneuvosto

Osaamisen vahvistaminen

- Saamelaisuuden huomioiminen kulttuuriturvallisesti oppimisympäristöissä
- Saamelaisen asiakkaan kohtaaminen
- Neurokirjo saamelaisuuden näkökulmasta

Kaikki saamenkielisiin ja –kulttuurinmukaisiin palveluihin liittyvät osaamisen vahvistamisen ja muut materiaalit löytyvät Kaltiosta

Opiskeluhuollon sote-palveluissa keskeinen lainsäädäntö

[Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013](#)

[Sosiaalihuoltolaki 1301/2014](#)

[Terveystenhuoltolaki 1326/2010](#)

[Lastensuojelulaki 417/2007](#)

[Perusopetuslaki 628/1998](#)

[Oppivelvollisuuslaki 1412/2020](#)

[Lukiolaki 714/2018](#)

[Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017](#)

[Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000](#)

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023](#)

[Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999](#)

[Hallintolaki 434/2003](#)

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 784/2021](#)

Yhteistyö

- palvelupäälliköt,
- terveydenedistämisen koordinaattorit,
- esihenkilöitä opiskeluhuollon palveluissa
- vastuuyksikköjohto,
- saamenkielisten ja –
kulttuurinmukaisten palveluiden ammattilaiset ja asiantuntijat,
- työpajatyöskentelyjä opiskeluhuollon ammattilaisille
- hanketiimi
- Palvelukuvauksen muotoilu: Aino Yläräkkö, palvelumuotoilija

Yhdyshenkilöinä kehittämisessä:

Pohjoinen alue

- Suvi Seikkula vastuuyksikköjohtaja
- Minna Lehtoväre, terveydenedistämisen koordinaattori

Itäinen alue

- Anita Tervo, vastaava kuraattori
- Suvi Ahola, terveydenedistämisen koordinaattori

Lounainen alue

- Satu Oinas, perheiden palveluiden palvelupäällikkö
- Nina Kemilä, terveydenedistämisen koordinaattori

Kaakkoinen alue

- Tea Romppanen, perheiden palveluiden palvelupäällikkö
- Heli Heikkilä, terveydenedistämisen koordinaattori